

КОНФЛІКТ ЕКОНОМІЧНИХ, ІНВАНТОНМЕНТАЛЬНИХ І СОЦІАЛЬНИХ СТОРІН РЕКРЕАЦІЇ*Г.М. Шевченко, к.е.н., доц. кафедри управління*

Сумський державний університет, м. Суми

Рекреація є соціально-економічним явищем, невід'ємною характеристикою якого є "інвантонтальний" зв'язок з навколишніми природним і штучно створеним середовищами (рис. 1 – на основі рекомендацій [1, с. 1–3]).

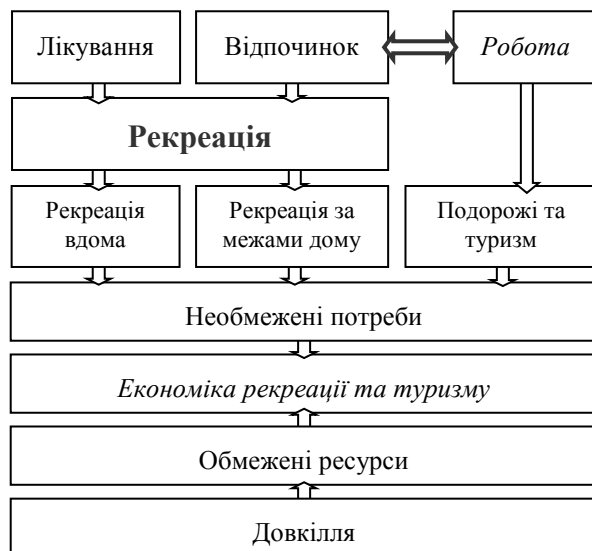

Рисунок 1 – Роль економіки в балансуванні взаємозв'язку між довкіллям і рекреацією

Рекреація є сферою відновлення сил людини [2, с. 10–11]. В цьому полягає її основне соціальне значення та роль у формуванні суспільних відносин. Проте наразі такий підхід, що домінував у наукових колах України майже до кінця минулого століття, не враховує той факт, що рекреація та пов'язані з нею відпочинок за межами дому і туризм доступні, як правило, суб'єктам, потреби яких формують платоспроможний попит на відповідні послуги, а це близько 5–10% населення. При цьому часто рекреація розглядається як сфера і спосіб витрачання часу не залежно від необхідності відновлення сил людини. Тобто заходи та об'єкти, історично створені саме для відновлення сил, у сучасному суспільстві виконують роль задоволення вторинних, часто надмірних потреб, пов'язаних із своєрідними хобі, бажаннями підкреслити свій соціальний статус, новими "традиціями" (наприклад, хоча би раз на рік відвідувати Туреччину чи Єгипет) тощо. Зрозуміло, що в специфічній сфері рекреаційного лікування ситуація дещо інша в плані деформації потреб і послуг, проте вона є аналогічною в плані платоспроможності населення на ці послуги. Загалом йдеться про те, що взаємозв'язок "затрачені зусилля в економіці – необхідність відновлення сил" на практиці є порушеним. Багато форм рекреаційної діяльності, особливо, тих, які пов'язані з послугами так званої "підвищеної комфортності" недоступні більшій частині населення, яке саме й формує людський капітал країни та потребує відновлення затрачених сил із тим, щоб на високому рівні підтримувати стабільність працездатності та мати потенціал для підвищення продуктивності праці.

Отже, економічні аспекти рекреаційної діяльності в сучасній інтерпретації суттєво змінюють її початковий соціальний характер. Специфічною формою протиріч між потребами в рекреаційних послугах, в основі яких лежить використання природних ресурсів, пляжів, водойм, лісів тощо, та обмеженими природними рекреаційними ресурсами, є екологічні рекреаційні конфлікти.

Загалом конфлікти у сфері рекреаційної діяльності (рис. 2) можуть бути спричинені наступними чинниками:

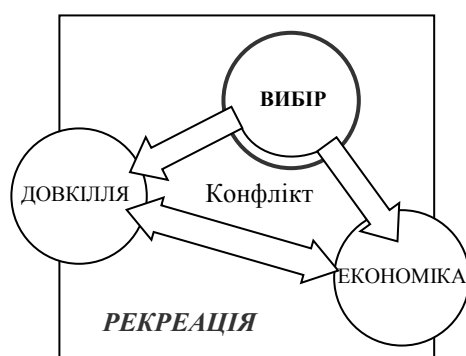

Рисунок 2 – Конфлікт між рекреантами, що здійснюють вибір, довкіллям (рекреаційним середовищем) і економікою рекреації

1) економіка поряд із її головним завданням балансування потреб і ресурсів, є першопричиною (у формі “робота”) збільшення рекреаційних потреб, що не завжди знаходить адекватне відображення в доступі до рекреаційних ресурсів і можливостях повноцінного відновлення сил;

2) у сучасному індустріалізованому світі поширені протиріччя між економічним простором і рекреаційним середовищем; зокрема, це стосується й природних ресурсів;

3) приватна власність, що є основою економічних відносин, не повинна бути об’єктом зловживань у відношенні до рекреаційних, насамперед, особливо цінних земель;

4) диференціація платоспроможного попиту в різних сегментах ринку рекреантів не повинна порушувати право людини на вибір форми та місця відпочинку;

5) суспільство має визначитися щодо вибору співвідношення між рекреаційними та промислово-виробничими пріоритетами стратегічного розвитку країни тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Tribe J. The economics of recreation, leisure and tourism / J. Tribe. – Oxford: Elsevier, 2004. – 445 p.
2. Мироненко Н.С. Рекреационная география / Н.С. Мироненко, И.Т. Твердохлебов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 208 с.